

AIXÒ ES POT SALVAR EXTRACTE DELS INFORMES DEL PNUD 97 I 98

(per A. Comín i J. Cuadros)

L'acceleració del progrés del desenvolupament humà i l'eradicació de les pitjors formes de pobresa es troben al nostre abast malgrat els reptes i els retrocessos. Sabem el que s'ha de fer. I el món compta amb els recursos necessaris per a fer-ho. (PNUD 98, p. 37)

1. Pobresa absoluta¹: situació i tendències actuals

La situació reflectida en els informes del PNUD dels anys 1997 i 1998 (vegeu taula) indica que l'eradicació de les manifestacions més severes de la pobresa absoluta podria ser una realitat dintre de 30, 40 o, fins i tot, 50 anys². Això no obstant, l'objectiu de molts països (i de les Nacions Unides) és accelerar aquest procés d'eradicació que actualment ja està en marxa i posar fi a la pobresa absoluta en les seves expressions més severes en 10 o 20 anys, com a màxim.

	Situació actual	Referència històrica
% mundial de nens sense escolarització primària	25% (1997)	52% (1960)
% mundial de menors de 5 anys amb desnutrició	32% (1994)	41% (1970)
% mundial de mortalitat abans del primer any de vida	6% (1994)	15% (1960)
% mundial de població sense accés a l'aigua potable	29% (1996)	59% (1975)

2. Costos de l'eradicació de la pobresa absoluta

Es calcula que:

— el cost d'escolarització primària del 25% de nens que actualment no en tenen és d'uns 6.000 milions de \$ anuals (PNUD 97).

La despesa anual en cosmètics només als Estats Units és de 8.000 milions de \$.

— el cost de donar una salut bàsica i nutrició a tots els habitants del món que actualment no en tenen és d'uns 13.000 milions de \$ anuals (PNUD 97).

La despesa en menjar per a animals domèstics només als Estats Units és de 17.000 milions de \$.

— el cost de donar una salut reproductiva a totes les dones del món que actualment no en tenen és d'uns 12.000 milions de \$ (PNUD 97).

La despesa en perfums a Espanya i als Estats Units és de 12.000 milions de \$ anuals.

— el cost de donar aigua potable i sanejament a tota la població mundial que actualment no en té és d'uns 9.000 milions de \$ (PNUD 97).

La despesa anual en gelats només a Europa és d'11.000 milions de \$.

Superar les dimensions més severes de la pobresa absoluta tindria un cost de 40.000 milions de \$, menys del 0,25% del PIB mundial.

3. Costos de l'eradicació de la pobresa relativa³

1.300 milions de persones viuen amb menys d'un dòlar d'ingrés diari, en situació de gran indigència. Segons la tendència actual, d'aquí a 32 anys tota la població hauria d'haver superat la línia d'un dòlar al dia.

És possible calcular aproximadament el cost d'equilibrar la diferència entre l'ingrés anual dels pobres i l'ingrés mínim, amb la qual cosa ja no es trobarien en situació d'extrema pobresa. Es calcula que és al voltant de 40.000 milions de \$ anuals (PNUD 97).

Així, el cost total de l'eradicació de la pobresa és aproximadament de 80.000 milions de \$, al voltant d'un 0,32% del PIB mundial.

Correspon a un 10% de la despesa militar mundial, que el 1995 va ser de 800.000 milions.

És menys del patrimoni net de les set persones més riques del món.

És menys del 2% del patrimoni de les 225 persones més riques del món.

4. Vies per a l'eradicació de la pobresa absoluta

Cal destinar més diners a les polítiques socials bàsiques i als programes socials: programes de nutrició, aigua potable, sanejament, assistència primària (incloent-hi vacunacions) i escolarització primària i secundària. Es calcula que els pressupostos nacionals podrien aportar 30.000 milions de \$ i l'ajuda internacional els 10.000 milions de \$ restants.

Hi haurà desenvolupament (social i econòmic) si la majoria de la població té salut i educació: "capital humà".

— *Què han de fer els governs dels països en desenvolupament:*

Destinar, com a mínim, un 20% del pressupost públic (i no solament un 13%, com passa ara) als programes i a les polítiques socials bàsics.

— *Què han de fer els governs dels països rics:*

Canalitzar millor l'ajuda internacional per al desenvolupament: destinar, com a mínim, el 20% de l'ajuda internacional a programes socials bàsics (i no el 10%, com fins ara); concentrar l'ajuda als països més necessitats (i no als dels aliats).

Aquests dos objectius es resumeixen en la INICIATIVA 20:20, proposada a cimera de l'ONU sobre Desenvolupament Social de 1995, i que busca, precisament, aconseguir la cobertura universal dels serveis socials bàsics, és a dir, l'accés de tothom als quatre factors de desenvolupament: *educació bàsica, salut primària que inclogui la salut reproductiva, nutrició i aigua potable i sanejament*.

— *Què ha de fer la societat civil (els ciutadans) dels països rics:* Pressionar els governs perquè compleixin aquests compromisos, a través de l'opinió pública. Per a aquest objectiu, és fonamental la feina de *sensibilització* de l'opinió pública que duen a terme les ONG i entitats semblants.

5. Vies per a l'eradicació de la pobresa relativa

L'actual globalització està produint un creixement econòmic desequilibrat, molt mal distribuït a tot del món: els països més rics són els més afavorits per la globalització i, dins d'aquests països, les capes socials més riques. Els ciutadans rics del planeta s'estan enriquint més i els pobres cada vegada tenen una participació menor en la riquesa mundial.

En conseqüència, *és imprescindible governar la globalització*. Si la globalització es deixa només en mans del mercat, augmenten les desigualtats i es produeixen els coneguts efectes socials indesitjats. Cal articular unes polítiques econòmiques i una regulació internacional dels fluxos econòmics, que permetin accelerar el creixement mundial i distribuir-lo a *favor dels més pobres*. Aquesta responsabilitat recau, principalment, en els països rics, que són els que controlen els organismes econòmics multilaterals.

— *Què han de fer els governs dels països en desenvolupament:*

Establir polítiques econòmiques redistributives i desenvolupar polítiques d'inversió en "capital humà" (educació i salut); donar suport al sector econòmic informal, finançant microempreses, desenvolupant els microcrèdits.

— *Què han de fer els governs dels països rics:*

Eliminar els obstacles per al creixement dels països en desenvolupament. Molt especialment dos: permetre unes relacions comercials més equitatives i condonar o reduir, d'una manera condicionada, el deute extern dels països pobres⁴.

— *Què ha de fer la societat civil (els ciutadans) dels països rics:*

Pressionar els seus governs a fi que fomentin un ordre econòmic internacional més equitatiu. Per això, és imprescindible una opinió pública sensibilitzada, amb capacitat de pressió.

A més, hi ha unes altres qüestions que també són absolutament fonamentals per a la prosperitat econòmica dels països pobres, com són: *la prevenció pacífica dels conflictes, el foment de la pau, la reducció dels pressupostos militars, etc.*

"La falta de compromís polític, no de recursos financers, és l'obstacle real que s'oposa a l'eradicació de la pobresa. Clarament, l'eradicació de la pobresa és a l'abast dels mitjans amb els quals es compta actualment." (PNUD 97, p. 126)

Notes

1. La *pobresa absoluta* es refereix a la manca dels mínims vitals i necessaris per viure en condicions que no neguin la dignitat de la persona.
2. La perspectiva segons una tendència aritmètica indica que l'escolarització primària de tots els nens pot ser realitat en 33 anys, la nutrició de tots els nens menors de 5 anys, en 59 anys; la desaparició de la mortalitat infantil abans d'un any, en 23 anys i l'accés de tots a l'aigua potable, en 20 anys.
3. La *pobresa relativa* mesura la desigualtat existent dins d'una societat. Així, per exemple, la Unió Europea defineix la pobresa com el fet de tenir un ingrés inferior a la meitat de la renda mitjana del país.
4. Cal tenir en compte que el servei del deute absorbeix una bona part dels pressupostos públics dels països pobres. El cercle viciós que això provoca és el següent: els diners dedicats al servei del deute no es poden dedicar a polítiques socials (educació, salut i aigua); sense polítiques socials, no es desenvolupa el "capital humà" necessari per al creixement, sense creixement econòmic els països amb prou feines poden pagar el servei del deute.